

Chương 4
III. Dân chủ XHCN và nhà nước pháp quyền XHCN ở Việt Nam

1. Dân chủ XHCN ở Việt Nam

a) Sự ra đời và phát triển của nền dân chủ XHCN ở Việt Nam

- Chế độ dân chủ nhân dân ở nước ta được **xác lập** sau Cách mạng tháng Tám 1945
- Qua mỗi kỳ đại hội của Đảng, **nhận thức** về dân chủ ngày càng phát triển, hoàn thiện và đúng đắn, phù hợp với điều kiện cụ thể của nước ta
- Dân chủ đã được đưa vào **mục tiêu tổng quát** của cách mạng Việt Nam. Dân chủ là bản chất của chế độ ta, vừa là mục tiêu, vừa là động lực của sự phát triển đất nước

b) Bản chất của nền dân chủ XHCN

- Dân chủ là **mục tiêu** của chế độ XHCN (dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh)
- Dân chủ là **bản chất** của chế độ XHCN (do nhân dân làm chủ, quyền lực thuộc về nhân dân)
- Dân chủ là **động lực** để xây dựng CNXH (phát huy sức mạnh của nhân dân, của dân tộc)
- Dân chủ **gắn với** pháp luật (phải đi đôi với kỷ luật, kỷ cương)
- Dân chủ phải được **thực hiện** trong đời sống thực tiễn, ở tất cả các cấp, mọi lĩnh vực của đời sống xã hội

Dân chủ gián tiếp: là hình thức dân chủ **đại diện**, thực hiện do nhân dân ủy quyền, giao quyền lực của mình cho tổ chức mà nhân dân trực tiếp bầu ra

Dân chủ trực tiếp: nhân dân bằng **hành động trực tiếp** của mình thực hiện quyền làm chủ nhà nước và xã hội

3. Phát huy dân chủ XHCN, xây dựng nhà nước pháp quyền XHCN ở Việt Nam hiện nay

a) Phát huy dân chủ XHCN ở Việt Nam

- Một là**, xây dựng, hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường định hướng XHCN, tạo ra cơ sở kinh tế vững chắc cho xây dựng dân chủ XHCN
- Hai là**, xây dựng Đảng Cộng sản Việt Nam trong sạch, vững mạnh với tư cách là điều kiện tiên quyết để xây dựng nền dân chủ XHCN
- Ba là**, xây dựng Nhà nước pháp quyền XHCN vững mạnh với tư cách là điều kiện để thực hiện dân chủ XHCN
- Bốn là**, nâng cao vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội
- Năm là**, xây dựng và từng bước hoàn thiện hệ thống giám sát, phân biện xã hội để phát huy quyền làm chủ của nhân dân

Phát triển đa dạng các hình thức sở hữu, thành phần kinh tế, loại hình doanh nghiệp

Có nhận thức đúng đắn về vai trò quan trọng của thể chế, xây dựng và hoàn thiện thể chế

Phát triển đồng bộ các yếu tố của thị trường và các loại thị trường

b) Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện nhà nước pháp quyền XHCN ở Việt Nam

- Một là**, xây dựng nhà nước pháp quyền XHCN dưới sự lãnh đạo của Đảng
- Hai là**, cải cách thể chế và phương thức hoạt động của nhà nước
- Ba là**, xây dựng đội ngũ cán bộ, công chức trong sạch, có năng lực
- Bốn là**, đấu tranh phòng chống tham nhũng, lãng phí, thực hành tiết kiệm

2. Nhà nước pháp quyền XHCN ở Việt Nam

a) Quan niệm về nhà nước pháp quyền XHCN ở Việt Nam

- Quan niệm chung:** Nhà nước pháp quyền là nhà nước thượng tôn pháp luật
- Nhà nước pháp quyền** là nhà nước mà ở đó tất cả mọi công dân đều được giáo dục pháp luật và phải hiểu biết pháp luật, tuân thủ pháp luật, pháp luật phải đảm bảo tính nghiêm minh, trong hoạt động của các cơ quan nhà nước phải có sự kiểm soát lẫn nhau, tất cả vì mục tiêu phục vụ nhân dân

b) Đặc điểm của nhà nước pháp quyền XHCN ở Việt Nam

- Xây dựng nhà nước do **nhân dân lao động làm chủ**, đó là nhà nước của nhân dân, do dân, vì dân
- Nhà nước được tổ chức và hoạt động dựa trên cơ sở **hiến pháp và pháp luật**
- Quyền lực nhà nước là **thống nhất**, có sự phân công rõ ràng, có cơ chế phối hợp nhịp nhàng và kiểm soát
- Nhà nước phải do **Đảng Cộng sản Việt Nam** lãnh đạo, được nhân dân giám sát
- Tôn trọng quyền con người, quyền làm chủ của nhân dân được thực hiện rộng rãi, tăng cường thực hiện **sự nghiêm minh của pháp luật**
- Tổ chức và hoạt động của bộ máy nhà nước theo nguyên tắc **tập trung dân chủ**, có sự phân công, phân cấp, phối hợp và kiểm soát lẫn nhau, đảm bảo quyền lực thống nhất và sự chỉ đạo thống nhất từ trung ương
- ==> Nhà nước pháp quyền XHCN ở Việt Nam mang bản chất giai cấp công nhân, phục vụ lợi ích cho nhân dân, là công cụ chủ yếu để Đảng Cộng sản Việt Nam định hướng đi lên CNXH